کتێبی – ناسیۆنالیزم لە نێوان فکر و سیاسەتدا … سمکۆ محەمەد

ناسیۆنالیزم لەمڕووداو ئەو نموونەیە نەبووە کە ئێستا لەفۆمکی دیکەدا خۆی دەنوێنێت، سەرباری هەموو ئەو پێناسانەی کە بۆ نەتەوەی سەردەست و نەتەوەی ژێر دەست دەکرێت و رەوایەتی دراوە بە ناسیۆنالیزم و سەرهەدانی بزووتنەوەیەك لەژێر ئەو عینوانەدا خەباتی نەتەوەیەی بکرێت، ئێستا هەم چەمکەکە کەوتە بەر رەخنەی فکری و هەم بەکارهێنانی لە ئاستی بزووتنەوەی جەماوەری و سیاسی و چەکداریدا مەترسی تێدایە، دونیاش سێ لەو جوڵانەوەیە دەکات کە نەتەوە بێدەوڵەتەکان خەریکن کاری تووندڕەوی پێدەکەن، بۆیە بە هەموو لایەك خەریکن تێگەیشتنی نوێی مۆدێرنی بۆ دروستدەکەن و ئیستاتیکای سیاسی پێدەدەن، تاکو کێشەی دیکە لەپەنام ئەم چەمکەدا سەرهەڵنەدات…

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرەبکەن ….

کەی ئاوا نەبووین؟ … ساڵح حەسەنزادە

ئەم ناوونیشانە؛ دوادڵی دەقێکە بە ناوی شیعرەوە لە ژمارە (106)ی هەفتەنامەی (ئاژانس)و لەسەر رووپەڕەی دوو لاپەڕەی (16-17)ی قەوارە گەورەی رۆژنامە بڵاوکراوەتەوە، شاڵاو حەبیبە لە ژێر ناونیشانی (ئینجیلی خۆشویستن) بابەتێکی بڵاوکردووەتەوە لە فۆرمی شیعردا، بەڵام چەندێك شەن و کەوم کرد هیچ تام و بۆنێکی دەقی شیعرییم لێنەکرد، رەنگە ئەویش هۆکاری خۆی هەبێت کە لەم نووسینەدا حەز دەکەم زیاتر ئەو گۆشە نیگایانە بخەمە روو و تاووتوێیان بکەم کە وای لە من کرد بە ڕاشکاوی ئەو بڕیارە بدەم.
گومانی تێدا نییە کە لەبەر چەند هۆکارێکی سەرەکی دەقێکی ئەدەبی وەك شیعر لە دایك دەبێت، لەوانە دەربڕینی مەراقە پەنگخواردووەکانی ناوەوەو دامرکاندنەوەی هەڵچوونەکان لەو ڕوانگەیەوە، هەروەهاش لای هەندێك بۆ ئارەزوو و حەز وەك هەر خولیایەکی تر

دەنووسرێت، لای بەشێکی کەمیش وەك بەئاکام گەیاندنی ئەفراندنێکی جودا، بەڵام ئەگەر لەڕێی کاری ڕۆژنامەگەریەوە دەقێکی کرچ وکاڵ بنووسرێت ئەوە بابەتێکی تری..
لێرەدا وەك سەرە قەڵەمێك حەز دەکەم بابەتی لێدوانەکەم دابەشی چەند تەوەرەیەك بکەم:

***زمانی شیعر:**

لەم ساڵانەی دواییدا لە لایەن هەندێك لاوەوە دەقگەلێکی زۆر سادە بەرهەمدەهێنرێت و بە زمانێکی ڕۆژانە دەخرێتە بەر نیگای خوێنەران، ڕەنگە ئاسانکاری بێت بۆ تێگەشتنی هەندێك خوێنەر، بەس لەوڵاشەوە نزمکردنەوەی هەموو هونەرە جۆراوجۆرە زمانەوانییەکانی شیعرە و بگرە فەرامۆشکردنیشیانە.
لە ڕاستیدا لەو دەقە 170 دێڕییەی شاڵاو حەبیبەدا کە ئاسۆیی بە نموونە دوای نموونە درێژ دەبێتەوە بەر شیعرییەت نەکەوتم لە ڕستەکاندا و هەستم کرد هەر قسەی ڕۆژانە دەخوێنمەوە، جا جێی خۆیەتی بپرسین ئایا نووسینی شیعر ئەوەندە ئاسانە؟
بۆ ئاماژەدان بە نموونە لەم بارەیەوە، ئەو لەو دەقەدا دەڵێت:
کاتێك بە هەزاران نامەت بۆ دەنووسم و
بە قسەی قۆڵ وەڵامم دەدەیتەوە
یان دەڵێت:
چونکە پێت وایە تەنیایت و پێشت وایە تەنانەت دەسپەڕ ناکەیت
*
هێندەش بە پەلەپروسکێ ئەم نووسیەنت داڕژراوە تەنانەت هەڵەچنی ڕۆزمانی بۆ نەکراوە وهەروا بەو هەڵانەوە خراونەتە بەر چاوی خوێنەران کە لێرەدا ئاماژە بە نموونەیەکیان دەکەم:
ئەو دەڵێت:
ئەگەر تەرمی گەریلاو شەرقانانم تۆ بە گەڕەکەکاندا رایبکێشیت
ڕاستیەکەی دەبوو ئاوها بنووسرایە:
ئەگەر تەرمی گەیلاو شەڤانان بە گەڕەکەکاندا رابکێشیت

***بابەتی دەق:**

وەك چۆن ئەو نووسینە لە فۆرمی شیعر داماڕراو بوو وەکو تۆن و وشەسازی و ڕەوانبێژی، هەرواش وەك بابەت بەر زۆر خاڵی ناڕۆکی گرێڕەوەی دەق دەکەوین.. گەر لە خوێندنەوەکانەوە مانای تازەو هونەری نوێ شتێکمان فێر نەکات، یان دڵمان فراوان وئاسودە نەکات و چێژی ئەدەبی هەست پێنەکەین دەپرسین کوا ئیستاتیکا، کوا

جیاوازیەکانی دەق؟ ئایا هەر مەبەست لاپەرە هەش کردنەوەیە یان دە هەش کردنەوەش؟ دەتوانم بڵم لەم دەقەدا ئاکارگەلێکی قەزەون هیزکراون و تێیدا لەسەر زمانی دانەر دانپێدانانێکی مەترسیدار دەبیستین کە هەموو جوانیەکانی پێشتر لە زیهنی خوێنەردا بوونیان بووە، رەش و ناشرین دەبن و لە کۆتایشدا پەشیمان دەبینەوە لە خوێندنەوەو کات بەسەربردن لەگەڵ ئەو جۆرە نووسینانەدا:
وەك ئاماژەیەك ئەمە چەند نموونەیەکە لەو هووەوە:
تۆم لەبەر بۆئەخلاقییەکانت خۆش دەوێت
*
چونکە دەبینم کاتەکانتم پێ پێ دەکەیتەوە
من تۆم خۆش دەوێت
*
ئەگەرچی فشەکەر چەپەڵ گەمژەیت
بەڵام من تۆم خۆشدەوێت
*
شەرمەزارم
کە هێشتا نەمتوانیوە ئەوەندە سەخیف بم
تۆم زیاتر خۆش بوێت
*
دەبێت کەمتر دەسپەڵ بکەم
بەڵام زۆرتر دەیکەم..... و زۆر نموونەی تر

*** تەئویلەکانی خوێنەر:**

لە جۆری نووسینی یەك دیویدا خوێنەر زۆر ماندوو نابێت بگەڕێت بە دوای داهێنان و دۆزینەوەی هەندێك خاڵی سەرنج ڕاکێش و گرنگ تا بە ئەوانەی درکیان پێنەکردووە باس بکرێن.
ڕەنگە ئەزموونی هەر کەسێك لە ئۆگزایل بە جۆرێکی جیاواز بێت، بەڵام بێ هەندێك خۆگونجاندن لەگەڵ ئەو ئەتمۆسفیرە نوێیەدا جۆرێك کارەکتەری پێدەبەخشێت، بە تایبەتی لە ژینگەیەکی بۆگەندداو کارکردنیش لە میدیای تاکەڕەنگ و تاکەوت ، زۆرجاریش نامۆبوون بە بەها پێشینەییەکانی خود.
لای زۆرێك وایە کە پەیامی ئینجیل ملکەچ بوونە بێ هەموو ستەم و زوڵمێك و بگرە چەپڵە بۆلێدان و خۆشویستنیەتی، مەگەر ئەوە نییە خۆشەویستی لەوێدا هەموو شتێکە، کەواتە ئەو خۆشەویستیە بەر جەلادیش دەکەوێت، بەڵام ئەوەی هەرگیز لەم دەقەدا باس نەکراوە ئەوەیە گەر خود ببێتە بەشێك لە سیستەمی جەلادبووندا و ئاوهاش خۆ

بە قوربانی دابنرێت! ئەمە کارەساتە گەورەکەیە، ئەمەیە خاڵی نەگەڕانەوەی ڕۆشنبیر و جیابوونەوەی لە مەعریفەتی ڕاستەقینە ، بەڵام لە لایەکی تریشەوە دانپیانانێکی ڕاشکاوانەیە بۆ هەموو ئەوانەی لە هەر قۆناغێك لە قۆناغەکانی قەیرانەکاندا بەشێك لە مرۆڤایەتیان لەدەستدا.
هەر ئەوە ماوە بڵێم : دەقی وا کرچوکاڵ پەڕەی فەرهەنگی ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیش دەخاتە ژێر پرسیارەوە، گەر شتێك مابێت بۆنی فەرهەنگی ڕاستەقینەی لێبێت!
هەر بەم جۆرەش ئەو بەم کۆپلەیە دەرگا لەسەر ئەو جیهانە بگەنە پێوەدەدات:
خەم سەرخۆش دەکەم و
تەم خۆش دەوێت
بەڵام من کەی ئاوا بووم؟
شاڵاو تۆ کەی ئاوا بووێت؟

کتێبی شیعری، جن بۆ خەیم دەبا … سەلام عومەر

نووسەر: سەلام عومەر
پێت چنین: زەمەند سەلام
دیزاینی بەرگو ناوەڕۆك: هێرش مەغدید
هەڵەچن: محەمەد چۆمانی
چاپخانەی:
نرخ: 4000
تیراژ: 500 دانە
چاپی یەکەم 2018

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان-هەرێمی کوردستان ژمارەی سپاردنی(98)ی ساڵی 2018 پێدراوە

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرەبکەن .....]

دێوان ... شیعری: سمکۆ محەمەد

(لەگوێدانا تەنها لەشی ژن دەبینرێت)
(ئۆدێنیس)

لەکونی دڕگاکان و
لەدرزی پەنجەرەکانەوە دەموانی
ژنان لەنێوان بەماڵی فەرمان و
مەکری کراسە پڕە پڕەکەیاندا
گەمیان لەگێ ئیبلیس دەکرد و
بەگوزانەك بڕی پێکەرەکانیان دەتاشی و
لەتەبەکی جگارەی پیاوەکانیاندا ئارەزووی خەیان دەبینی
بەدەستەك دەیاننوسی نوور و
بەدەستەکەی دیکە. چەقۆیان لەمانگ دەگرت
دەیانووت سەفای شەو نەبێ ... ڕۆژ ئەماسکی بەحیکمەتێ
شریخێك کە قوڕقۆشمی پێ دتونرایەوە
ون بن لەژێر شەڕکاتێ بە شووماڕکان دە یووت ..
لەژێر پەرچەمێ بەپیت لکێنراوەکان
لەنێو تاق و کەلێن و قژتکان
ئەوێ کە ئیشتیاقی مەلەکووت نیین
ئەو شەمعدانێ کریستالیانێ بێ ناشکێنن
ئەوێ کە لەخواوەندکانەوە دوورن
لەتەرانی تاووس بێ دەترسن
ئەوێ کە لەهناسەی دایکتان و ترسنکی باوکتان نەگەیشتوون
لەنێو ئەو دیڕە ساردو سانەدا چی دەکەن
ئەوێ کە لەدەمژمڕکدا بەسەر دیان قونگ و تۆوری ڕەنگاورەنگدا
باز دەدەن
مەینەتیتان لەژێر باڵی کام باندەدا

لەبەیانی کام وەرزد مەمیا کراوە
ونبن … تاوەس نەبووم
لەگەمژەیی خەم و سالاری پیاوان
گەرنورەکن ئیلاهیانە لەتیشکی ئاقیق درووست بوون
چاوبەستم کەن
گەر بەسەی چەخماخە شەکەی باپیرمن
دەمنادەمك هەدەن
نەخشی توەم بسوتێنن
گەر لە کەشکەلانی فەلەکدا سەمادەکەن
دەمژمەرەکەم بشکێنن و وێنەکەم هەگرن بە هوودنە
ئەو هوودنەیەی زەندەقی چووە لەدەان
من … کە دەاوم
حەزناکەم لەسەر کراسەکانتان بنووسم
خانمەکان کە شەو هاتن بەزاری خەتان پەیڤەك بە (با) بدرکێنن
ئەوە کە مەخلوقەکن روحتان زوقمەو دەتان بەستەەك
بە ئەەەن زەمانەك بەرلەئەستا فریشتە بووین
پاشەلەك مەرجانی سپی و
نەخشەیەك بووین لەئومەد
بە ئەەەن زینەتی میوەجاتی بەهەشت و مامزگەلەکی بەناز بووین
چاوەکانمان شوشە بەندەك بوون لەئاو
دەخیلە هیچ مەەەن
شتەك بدرکێنن ساتە قەشمەیەکانی روخسارتان گەشاوەترکا
بارەحی منیشی پە مەحف بەت
قەە هەەمالن.. قەەی سپی
هەرچی سەروەتی رەحم هەیە لەم بستێنن
هەرچی دەبەن لەسە پارچە کەمتر نەبە
لەسەد دەنك
لەسەد رەنگ
لەسەد نمرە
لەسەد پەەە
لەسەد ترپە
لەسەد گەشە کەمتر نەبە
تاەانم کەن و بیر لەتاقانەییم مەکەنەوە
کە خەریکی (ئاو) دەیبا
نامەوە لەنووری ئەوەدا بتوەمەوە
حەزدەکەم لەسەر کراسەکانتان بنووسم
خانمەکان کە شەو هاتن توو جوانیتان شتەك بە ئاو بدرکێنن

بە کلوە بەفرەکانی حیکایەت و
جامە شیرەکانی ئەفسانە
کە من نازانم کامیان بوو حەسرەتەکانمیان سووتاند
مەیلی سەزانیەکان بوو لەئینجانەکان تەرا
یامەیلی کیلە پاترا و شەهریار بوو
لەپاکەت و شوشەی سەر شەستەکاندا گەرا
بیاتریس
مەم بەدەستەکەی میهر لەم بوورە
ناتوانم وەکو ئامادەم سەوکت لەتەکدا لەت کەم
ناتوانم شەوەك ژوورەکەت ئاوا کەم و ستیانەکەت لەتکەم
بچە چەرچەفەکەت بە بەماڵەکانەوە بئاڵێنە
هاشەی دەنگی شەیتانەکان لەگەنات بسڕەوە
لەوانەك لەتەم پەکە
منیش دەنووم بە هەمیشە .....

سمکۆ محەمەد

هەمیشە تەنهــا گــوێی منـــی … کارازان تەنها

{0}

هەموو گوڵەکانی باخەکەم
دیپەرتی باخەکانی
تر ئەکەم
بەس تۆ بەتەنها
ببە گوێی
من

{1}
تۆ ئه گه ر دڵی من بیت !؟
ئه ی دڵم ئیستا هی کێیه …?!

.
{2}
تۆ { دڵی } منت نە برد
بۆیە ناتوانم لە { بیرت بکە م} .’
.
{3}
ئە گە ر بە زیندووی لە بیریان کردی
ئە وا بە مردووی بیرت دە کە ن …!!!!
.
{4}
.
دڵیشم دە ربھێنن نامرم چونکە یارم ھەشتا دە ژی ,,,?
.
{5}
یە کە م مرۆڤم کە دوو دڵم ھە یە !
بە ڵام بە بێ یە کێکیان دە مرم ?
.
{6}
ھە زار دڵ لە گیانم دا بێت ؟
بە بێ تۆ ؛
ھە ست بە لێدانی ھیچیان ناکە م !
.
{7}
.
خەشە ویستی ناشرینە کانیش ! جوان دە کات …

{8}
تۆ دڵم ، بوویتایە ، سە ت ساڵ من ڕادە وە ستام …؟
تاکو . تۆ . لە لێدان …. نە وە ستی ،،،!!!
.……
{9}
خە ڵکی . بە ڵا وە ستانی دڵیان ، دە مرن .؟
منیش . بە وە ستانی دلی ، تۆ . ، دە مرم !!!

{10}
تخوا مە ھەڵە دێت . ناساغ بێت ؟؟؟
بە خودا. تاقە تی . چوونم نییە …

. بۆ لای ، دکتۆر ..!!!
{11}
پێت سەیر نەبێت … کە دەمبینی !، هەڵدەپەڕم ، ؟
چونکی دڵم . وەک / تەپۆڵ ./ لێدەدات ، کە ، تۆ ، دەبینێت …
!!!

karzan tanha